

TÁBLAMAGYARÁZAT — TAFELERKLÄRUNG.

Kormos Tivadar: Bauxitképződés barlangüregekben. — *Bauxitablagerung in Höhlen.*

Tafel XII. Tábla. Abb. 1. kép. Bauxittal kitöltött üregek a felszín közelében, XII. sz. előfordulás. (B = bauxit, t = terra rossa). — Mit Bauxit ausgefüllte Höhlungen unter der Oberfläche, Vorkommen Nr. XII. (B = Bauxit, t = terra rossa.) — Abb. 2. kép. Két bauxitér egymás alatt a XI. sz. előfordulásban. — Zwei Bauxitadern in Vorkommen Nr. XI. — Abb. 3. kép. A VI/a sz. előfordulás bauxittal kitöltött barlangfolyosója, fekélyben a hajdani vizesést jelző cascadokkal. — Der mit Bauxit ausgefüllte Höhlengang des Vorkommens VI/a. Im Liegenden sind die Kaskaden, welche die Stelle der einstigen kleinen Wasserfälle bezeichnen, sichtbar. — Abb. 4. kép. A VI/a sz. előfordulás délkeleti végének keresztmetszete. A barlangboltozat alatt látható a szürke bauxit kéreg, mely az alatta levő vörös ércet körülveszi és attól éles határral elválik. A B-vel jelzett vörös bauxit felső részében ugyancsak láthatók egyes szürke foltok. — Querschnitt durch das SO- Ende des Ganges Nr. VI/a. Unter dem Höhlendach ist die mantelförmige graue Kruste zu sehen, welche von dem roten Erz scharf abgetrennt ist. Einzelne graue Flecke sind auch im oberen Teil des mit B bezeichneten roten Bauxits zu sehen. — Abb. 5. kép. Táró a VI/a előfordulás barlangfolyosóján. — Stollen im Höhlengang des Vorkommens VI/a. — Abb. 6. kép. Az I. sz. előfordulás északnyugati oldalának szelvénye. — Profil der NW-Seite in Vorkommen Nr. I. — Abb. 7. kép. A barlangboltozat alatt sárgás-szürke bauxit (B), alatta pedig vörös bauxit (B₁) látható. — Unter dem Höhlendach ist gelblich-grauer Bauxit (B) und darunter roter Bauxit (B₁) zu sehen. — Abb. 8. kép. Bauxittal kitöltött barlangüreg a XIV. sz. előfordulásban. — Mit Bauxit ausgefüllter Höhlenraum des Vorkommens Nr. XIV. — Abb. 9. kép. A XVI. sz. előfordulás barlangfolyosójába behajlott táró szája. — Die Mündung des in dem Höhlengang des Vorkommens Nr. XVI. eingetriebenen Stollens.

Rásky Klára: A budapest-környéki kiscelli agyag oligocén flórája. — *Die oligozäne Flora des Kisceller Tons in der Umgebung von Budapest.*

Tafel XIII. tábla. Abb. 1, 2. kép. Algae. — Abb. 3. kép. *Pinus palaeostrobis* E t t h. — Zapfen. — Abb. 4—6. kép. *Pinus* sp. — Nadeln. — Abb. 7. kép. *Pinus* sp. (? dub. W e b.) — Zapfen. — Abb. 8. kép. *Sequoia sternbergi* G ö p p. — Zweigstück.

Tafel XIV. tábla. Abb. 1. kép. *Pinus* sp. (? dub. W e b.) — Zapfen. — Abb. 2. kép. *Taxodium distichum miocenicum* H e e r. — Zweigstück. — Abb. 3. kép. *Salix elongata* W e b. — Blatt. — Abb. 4. kép. cf. *Acacia philippi* W e y l a n d. — Blatt. — Abb. 5—8. kép. *Myrica lignitum* (U n g.) S a p. — Blätter.

- Tafel XV. tábla. Abb. 1. kép. *Quercus furcinervis* (R o s s m.) H e e r. — Blatt. — Abb. 2. kép. *Quercus goepperti* W e b. — Blatt. — Abb. 3—5. kép. *Pterocarya denticulata* (W e b.) H e e r. — Blätter. — Abb. 6. kép. *Ulmus* sp. (? *prisca* U n g.) — Blatt. — Abb. 7. kép. *Zelkova ungeri* K o v á t s. — Blatt.
- Tafel XVI. tábla. Abb. 1, 2. kép. *Quercus goepperti* W e b. — Blätter. — Abb. 3. kép. *Cercis harmati* n. sp. — Frucht. — Abb. 4. kép. cf. *Cotinus* sp. — Blatt.
- Tafel XVII. tábla. Abb. 1. kép. *Ficus kräuseli* n. sp. — Blatt.
- Tafel XVIII. tábla. Abb. 1. kép. *Persea speciosa* H e e r. — Blatt. — Abb. 2—3. kép. *Quercus neriifolia* A. B r. — Blätter. — Abb. 4—5. kép. *Cinnamomum scheuchzeri* (H e e r) F r. — Blätter. — Abb. 6. kép. *Laurus primigenia* U n g. — Blatt. — Abb. 7—8. kép. *Laurus princeps* H e e r. — Blätter.
- Tafel XIX. tábla. Abb. 1. kép. *Laurus hungarica* n. sp. — Blatt. — Abb. 2—4. kép. *Dalbergia bella* H e e r. — Blätter. — Abb. 5. kép. *Rhamnus decheni* W e b. — Blatt. — Abb. 6. kép. cf. *Andromeda* sp. — Blatt. — Abb. 7. kép. Unbestimmbares Blatt. — Abb. 8. *Cassiophyllum berenices* (U n g.) K r. — Blatt. — Abb. 9. kép. ? *Equisetum* sp. — ? Rhizomknollen.
- Tafel XX. tábla. Abb. 1, 2. kép. *Equisetum lombardianum* S a p. Stengelstücken. — Abb. 3—4. kép. Leguminoseen Blätter. — Abb. 5. kép. Unbestimmbare Zweigreste.
- Tafel XXI. tábla. Abb. 1, 2. kép. *Pinus* sp. [*taedaeformis* (U n g.) H e e r]. — Nadelbüscheln. — Abb. 3—4. kép. *Araucaria hungarica* n. sp. — Zapfenschuppe.
- Tafel XXII. tábla. Abb. 1. kép. *Sequoia sternbergi* G ö p p. — Zweigstück. Abb. 2—3. kép. *Arundo* sp. — Stengelreste. — Abb. 4. kép. *Cinnamomum scheuchzeri* (H e e r) F r. — Blattstück. — Abb. 5—6. kép. *Porana* sp. — Kelchreste. — Abb. 7. kép. Unbestimmbare Reste.
- Tafel XXIII. tábla. Abb. 1, 2. kép. *Sabal haeringiana* U n g. — Blättermitte. — Abb. 3. kép. *Myrica lignitum* (U n g.) S a p. — Blattstück. — Abb. 4. kép. *Quercus drymeia* U n g. — Blatt. — Abb. 5. kép. ? *Quercus* sp. — ? *Cupula*.
- Tafel XXIV. tábla. Abb. 1. kép. *Cercis parvifolia* L e s q u. — Blatt. — Abb. 2, 4. kép. *Cercis hungarica* n. sp. — Blätter. — Abb. 3. kép. *Cercis spokanensis* K n o w l t o n. — Blatt. — Abb. 5. kép. *Cercis canadensis* L. — zur Vergleich.

V i g h G u s z t á v: A Gerecse-hegység ÉNy-i részének földtani és ös-lénytani viszonyai. — *Geologische und paläontologische Verhältnisse des nordwestlichen Teils des Gerecse-Gebirges.*

- Tafel XXV. tábla. Abb. 1 a—d. kép. *Waldheimia* (?) *bakonica* B ö c k h. typ. (Tekehegy.) — Abb. 2 a—b. kép. *Waldheimia* ? (*bakonica* B ö c k h. — *Átmenet a var. complanata* B ö c k h.-höz. — Übergang zu var. *com-*

planata B ö c k h. (Tekehegy.) — Abb. 3 a—c. kép. *Waldheimia* (?) *bakonica* var. *complanata* B ö c k h. (Tekehegy.) — Abb. 4 a, b. kép. *Waldheimia alpina* Gey. (Nagy Somlyó.) — Abb. 5 a—d. kép. *Waldheimia venusta* Uhl. typ. (Tekehegy.) — Abb. 6 a—c. kép. *Waldheimia venusta* Uhl. Gyenge átmenet a *W. stapia* Opp.-hez. — Das Exemplar, das sich ebenfalls an *W. stapia* anlehnt. (Tekehegy.) — Abb. 7 a—d. kép. *Waldheimia venusta* Uhl. Erős átmenet a *W. stapia* Opp.-hez. — Übergang zu *W. stapia* Opp. (Tekehegy.) — Abb. 8 a—c. kép. *Waldheimia stapia* Opp. Átmenet a *W. mutabilis* Opp.-hez. — Übergang zu *W. mutabilis* Opp. (Tekehegy.) — Abb. 9 a—d., 10 a—c. kép. *Waldheimia mutabilis* Opp. typ. (Tekehegy.) — Abb. 11 a—d. kép. *Waldheimia mutabilis* Opp. Átmenet a *W. cornuta* Sow.-hez. — Übergang zu *W. cornuta* Sow. (Tekehegy.) — Abb. 12 a—c. kép. *Waldheimia mutabilis* Opp. Átmenet a *W. stapia* Opp.-hez. — Übergang zu *W. stapia* Opp. (Tekehegy.) — Abb. 13 a—c. kép. *Waldheimia mutabilis* Opp. Átmenet a *W. choffati* Haas-hoz. — Übergang zu *W. choffati* Haas. (Nagy Somlyó.) — Abb. 14 a—c. kép. *Waldheimia mutabilis* Opp. Átmenet a *Z. perforata* Piette-hez. — Übergang zu *Z. perforata* Piette. (Tekehegy.) — Abb. 15 a—d. kép. *Waldheimia andleri* Opp. (?) (Nagy Somlyó.) — Abb. 16 a—d. kép. *Waldheimia choffati* Haas (Nagy Somlyó). — Abb. 17, 18 a, b, 19 a, b. kép. *Waldheimia engelhardti* Opp. (Nagy Somlyó). — Abb. 20 a—d. kép. *Glossothyris aspasia* Mgh. var. *minor* Zitt. (Tekehegy.) — Abb. 21 a—c. kép. *Glossothyris aspasia* Mgh. var. *dilatata* Can. (Asszonyh.) — Abb. 22 a—d. kép. *Glossothyris aspasia* Mgh. var. *comparabile* Can. (Tekehegy.) — Abb. 23 a—c., 24 a—c., 25 a—d., 26 a, b. kép. Egyedfejlődési sor. — Onthogenien Reihe. (Nagy Somlyó.) — Abb. 27 a—d., 28 a—d. kép. *Glossothyris aspasia* Mgh. var. (n. var.) Egyedfejlődési sor. — Onthogenien Reihe. (Vide etiam tabella II. f. 1—2) (Nagy Somlyó).

Tafel XXVI. tábla. Abb. 1 a—d., 2 a—c. kép. *Glossothyris aspasia* Mgh. var. (n. var.) Egyedfejlődési sor. — Onthogenien Reihe (Nagy Somlyó). — Abb. 3 a, b. *Glossothyris beyrichi* Opp. (Tekehegy.) — Abb. 4 a, b. kép. *Rhynchonella variabilis* Schl. (= *Rh. briseis* Gem.) (Tekehegy.) — Abb. 5 a—c. kép. *Rhynchonella variabilis* Schl. (= *Rh. belemnica* Qu.) (Tekehegy.) — Abb. 6 a—d. kép. *Rhynchonella variabilis* Schl. Átm. a *Rh. zitteli* Gem.-hoz. — Übergang zu *Rh. zitteli* Gem. (Tekehegy.) — Abb. 7 a—d. kép. *Rhynchonella zitteli* Gem. fiatal alak. — Junges Exemplar. (Nagy Somlyó.) — Abb. 8 a—c. kép. *Rhynchonella zitteli* Gem. — Abb. 9 a—d., 10 a—c. kép. *Rhynchonella zitteli* Gem. var. *multicostata* n. var. (Tekehegy.) — Abb. 11 a—d., 12 a—d., 13 a—d., 14 a—d., 15 a, b. kép. *Rhynchonella plicatissima* Qu. (Tekehegy.) — Abb. 16. kép. *Rhynchonella plicatissima* Qu. (= *Rh. hungarica* B ö c k h) (Tekehegy.) — Abb. 17 a—d., 18 a—d. kép. *Rhynchonella* cfr. *peristera* Uhl. (Tekehegy.) —

Abb. 19 a—c., 20 a—c. kép. *Rhynchonella* cf. *alfredi* Neum. (Tekehegy.) — Abb. 21 a, b., 22 a, b., 23 a—c. kép. *Rhynchonella pseudopolypticha* Böckh juvenilis. (Tekehegy.) — Abb. 24 a—d. kép. *Rhynchonella latifrons* Stur (Tekehegy.) — Abb. 25 a—c., 26 a—c. kép. *Rhynchonella cartieri* Opp. (Tekehegy.) — Abb. 27 a, b. kép. *Rhynchonella cartieri* Opp. juvenilis. (Tekehegy.)

Tafel XXVII. tábla. Abb. 1 a—c., 2 a—c., 3 a—c., 4 a—c. kép. *Rhynchonella cartieri* Opp. (Tekehegy.) — Abb. 5 a—c. kép. *Rhynchonella cartieri* Opp. (Tekehegy.) Átmenet a *Rh. cartieriformis* Vigh-hez. — Übergang zu *Rh. cartieriformis* Vigh (Asszonyhegy.) — Abb. 6. a—c., 7 a—c. kép. *Rhynchonella cartieriformis* n. sp. (Nagy Somlyó.) — Abb. 8 a—c. kép. *Rhynchonella forticostata* Böckh var. *minor* n. var. (Nagy Somlyó.) — Abb. 9 a—d. kép. *Rhynchonella forticostata* Böckh var. *minor* n. var. — Abb. 10. kép. *Rhynchonella fascicostata* Uhl. (Nagy Somlyó.) Négyzeresen nagyítva. — Viermahl vergrößert. — Abb. 11 a—d. kép. *Rhynchonella lubrica* Uhl. juvenilis. (Asszonyhegy.) — Abb. 12 a—c. kép. *Rhynchonella paoli* Can. (Nagysomlyó.) — Abb. 13 a—c. kép. *Rhynchonella paoli* Can. Átmenet a *Rh. laevicosta* Stur-hoz. — Übergang zu *Rh. laevicosta* Stur. (Nagysomlyó.) — Abb. 14 a, b. kép. *Rhynchonella paoli* Can. typ. (Asszonyhegy.) — Abb. 15 a—d. kép. *Rhynchonella laevicosta* Stur (Asszonyhegy.) — Abb. 16 a, b., 17 a—d., 18. kép. *Rhynchonella palmata* Opp. (Asszonyhegy.) — Abb. 19 a, b., 20., 21 a—c. kép. *Rhynchonella hagaviensis* Böse (Asszonyhegy.) — Abb. 22 a, b. kép. *Rhynchonella hagaviensis* Böse. Átmenet a *Rh. retrocurvata* Vigh-hez. — Übergang zu *Rh. retrocurvata* Vigh (Asszonyh.) — Abb. 23 a—d. kép. *Rhynchonella retrocurvata* n. sp. (Nagy Somlyó.) — Abb. 24 a—d. kép. *Rhynchonella retrocurvata* n. sp. (Tekehegy.) — Abb. 25. kép. *Rhynchonella retrocurvata* juvenilis. (Tekehegy.) — Abb. 26 a—c. kép. *Rhynchonella uhligi* Haas (Asszonyhegy.) — Abb. 27 a, b. kép. *Rhynchonella uhligi* Haas (Nagy Somlyó.) — Abb. 28 a—c., 29 a, b., 30 a—d. kép. *Rhynchonella uhligi* Haas (Asszonyhegy.) — Abb. 31 a, b. kép. *Rhynchonella giuppa* de Greg. (Tekehegy.) — Abb. 32 a, b. kép. *Rhynchonella giuppa* de Greg. var. *chica* de Greg. (Tekehegy.) — Abb. 33 a—d., 34 a—c., 35. kép. *Spiriferina obtusa* Opp. (Asszonyhegy.)

Az ábrák — a 10-es kivételével — kétszeresen nagyítottak. Az eredeti példányok a M. kir. Földtani Intézet gyűjteményében vannak. — Die Figuren sind zweimal vergrößert. Die Exemplare sind in der Kgl. Ung. Geol. Anstalt zu finden.

Hoffer András: A tihanyi félsziget vulkáni képződményei. — Die vulkanischen Bildungen der Halbinsel Tihany.

Tafel XXVIII. tábla. Abb. 1. kép. A Tihanyi félsziget az aszófői vasútállomástól. — Die Halbinsel Tihany aus NW, von der Eisenbahn-

station Aszófő gesehen. — Abb. 2. kép. Az Óvár a Visszhangdomb-ról. — Der Óvár vom Echohügel aus gesehen. — Abb. 3. kép. A Fehérpart-Akasztódomb-Nyársashegy vonulat a Biológiai Intézet tejéről. — Der Fehérpart-Akasztódomb-Nyársashegy-Zug vom Dache des Biologischen Institutes aus gesehen. — Abb. 4. kép. A Szérüs-kertek északi végének lenyesett bazalttufa rétegei (1931). — Die abgeschnittenen Basalttuffschichten an nördlichen Ende der Szérüs-kertek.

Tafel XXIX. tábla. Abb. 1. kép. A Nyársasvulkán kürtőjének déli szomszéd-ságában levő basalttufa rétegek. — Die sich in der Nachbarschaft des Nyársas-Vulkans befindlichen Basalttuff-Schichten. — Abb. 2. kép. A Barátlakások lőréses cellája fölötti szélmarta bazalttufa sziklák. — Defladierte Basalttuffelsen oberhalb der mit Schiesscharten versehenen Klause.

Tafel XXX. tábla. Abb. 1. kép. A Nyársasvulkán kráterfal-rétegeinek a kúppalást-rétegekbe való áthajlása a Nyársashegy ÉK. oldalán. — Der Aufschluss an der nördlichen Seite des Nyársas-Berges, wo die Kraterwandschichten des Nyársas-Vulkans in die Kegelmantelschichten übergehen. — Abb. 2. kép. A Nyársasvulkán kúppalást rétegei közvetlenül az áthajlás után. 1. Szürke, pados hamutufa. 2. Sárgásszürke, kokkolitosan szétváló hamutufa. 3. Bazalttufa és pontuszi homok kevert rétege. 4. Lencsésen kiszélesedő kékesszürke pontuszi agyag, kövületekkel. 5. Pontuszi-kövületes agyagsík. 6. Márgalencsés pontuszi homok. — Die Kegelmantelschichten des Nyársas-Vulkans, unmittelbar nach der Umbiegung. 1. Grauer, bankiger Aschentuff. 2. Gelbgrauer, kokkolitisch zerfallender Aschentuff. 3. Aus Basalttuff und pontischem Sande bestehende gemischte Schichte. 4. Sich linsenartig verdickender, blaugrauer, pontischer Ton mit Versteinerungen. 5. Gelber pontischer Sand. 6. Tonstreifen mit pontischen Versteinerungen.

Tafel XXXI. tábla. Abb. 1. kép. A víztartály alatti útmenti levágás az Óvár DK. végén. 1. Mészrétegekkel váltakozó bazalttufa. 2. Gömbös elválásra hajló bazalttufa. 3. Réteges bazalttufa. — Der Abschnitt unter dem Wasserreservoir am südöstlichen Ende des Óvárs. 1. Mit Kalkschichten abwechselnder Basalttuff. 2. Sich kugelartig absondernder Basalttuff. 3. Geschichteter Basalttuff. — Abb. 2. kép. A Belső-tótól délre levő forráskúpos terület a Visszhangdomb-ról. — Mit Quellablagerungen bedecktes Gebiet südlich vom Belső-tó, vom Echohügel aus gesehen.

Tafel XXXII. tábla. Abb. 1. kép. Szélmarta bazalttufa sziklák a Kiserdőtető gerincén. Jobboldalt letört darab. — Defladierte Basalttuff-Felsen am Kamm der Kiserdötető. Rechts abgebrochener Felsblock. — Abb. 2. kép. A Nyársashegy forrásüledékből álló, erdőszőlő teteje DNY-ról. — Die aus Quellablagerungen bestehende Kuppe des Nyársas-Berges, von SW gesehen,

Tafel XXXIII. tábla. Abb. 1. kép. Az Aranyház és két szomszédos forráskúpja. — Das Aranyház („Goldenes Haus“) und seine zwei Nachbarkuppen von SSW. — Abb. 2. kép. Az Aranyház délről. A sziklatömbben levő sötét folt a kürtő. — Das Aranyház von Süden. Der auf dem Felsblock sichtbare dunkle Fleck ist das *Quellenrohr*.

Tafel XXXIV. tábla. Abb. 1. kép. Az Aranyház kürtőjének felső szakasza. — Der oberen Teil des *Quellenrohres* des Aranyház. — Abb. 2. kép. Alul nyugodttelepülésű bezalltufa rétegek, fölöttük gyűröttnek látszó bazalltufa. (A temető DNy. sarka közelében. Entz Béla fölvétele.) — Unten sich ruhig lagernde Basalttuffschichten, oben scheinbar gefalteter Basalttuff. (In der Nähe der SW-Ecke des Friedhofes. Foto: B. Entz.)

Tafel XXXV. tábla. Abb. 1. kép. A Csúcshegy kürtője melletti üreg. Eine linsenförmige Höhlung neben dem *Quellenrohre* der Csúcshegy. — Abb. 2. kép. A Kerekdomb-Hármashegy forráskúpcsoport a Szérüskertektől. — Die Kerekdomb-Hármashegy-Quellablagerungsgruppe von den Szérüskerten aus gesehen.

Greguss Pál: Adatok Magyarország szarmatakori fáinak szövétani vizsgálatához. — *Bemerkungen zu der Arbeit „Verkieselte Hölzer aus dem Sarmat des Tokaj-Eperjeser“ Gebirges.*

Tafel XXXVI. tábla. *Fraxinoxylon komlosiense* n. sp. — Querschliff. (Vergr. 183.)

Tafel XXXVII. tábla. *Fraxinoxylon komlosiense* n. sp. Tangentialschliff. (Vergr. 183.)

Tafel XXXVIII. tábla. *Fraxinoxylon komlosiense* n. sp. Radialschliff. (Vergr. 183.)

Tafel XXXIX. tábla. *Celtixylon palaeohungaricum* n. sp. Abb. 1. kép. Querschliff. (Verg. 27.) Abb. 2. kép. Querschliff. (Vergr. 103.) Abb. 3. kép. Radialschliff. (Verg. 183.) Abb. 4. kép. Tangentialschliff. (Vergr. 103.)

Tafel XL. tábla. *Aceroxylon* cf. *palaeosaccharinum*. Abb. 1. kép. Querschliff. (Vergr. 27.) Abb. 2. kép. Querschliff. (Vergr. 103.) Abb. 3. kép. Radialschliff. (Vergr. 183.) Abb. 4. kép. Tangentialschliff. (Vergr. 103.)

Tafel XLI. tábla. *Ilicoxylon* (cf. *falsani* (?)). Abb. 1. kép. Querschliff. (Vergr. 27.) Abb. 2. kép. Querschliff. (Vergr. 103.) Abb. 3. kép. Radialschliff. (Vergr. 183.) Abb. 4. kép. Tangentialschliff. (Vergr. 103.)

Tafel XLII. tábla. *Carpinoxylon hungaricum* n. sp. Abb. 1. kép. Querschliff. (Vergr. 27.) Abb. 2. kép. Querschliff. (Vergr. 103.) Abb. 3. kép. Radialschliff. (Vergr. 183.) Abb. 4. kép. Tangentialschliff. (Vergr. 103.)

Tafel XLIII. tábla. *Pterocarya stenoptera* DC. rezent. Abb. 1. kép. Querschnitt. (Vergr. 27.) Abb. 2. kép. *Pterocaryoxylon* cf. *massalongi*. Querschliff. (Vergr. 103.) Abb. 3. kép. Radialschliff. (Verg. 183.) Abb. 4. kép. Tangentialschliff. (Vergr. 103.)

Tafel XLIV. tábla. Abb. 1. kép. *Fraxynoxylon konilosense* Greg. (*Eri-coxylon arborea* Hofmann. (Vergr. 100.). Abb. 2. kép. *Erica arborea* L. (Vergr. 100.). Abb. 3. kép. Verschiedene Markstrahlgefüge. *Ulmus campestris* (a), *Celtixylon palaeohungaricum* (b), *Celtis australis* (c), *Zelkova keakii* (d). (Vergr. 140.).

Sárkány Sándor: A várpalotai lignit növényészövettani vizsgálata.
— Pflanzenanatomische Untersuchungen am Lignit von Várpalota.

Tafel XLV. tábla. Abb. 1. kép. Várpalotai lignit; *Taxodioxylon sequoianum*. Keresztmetszet, 5 teljes évgyűrűvel. Egy-egy évgyűrűben a sötétebb színű korai pászta elmosódott, benne csak a bélsugarak s helyenként a gyanla (fekete) foltok látszanak. (8x7 oc. 2338 L.) — Lignit von Várpalota; *Taxodioxylon sequoianum*: Querschnitt mit 5 vollständigen Jahresringen. In den Jahresringen ist das dunkler gefärbte Frühholz verschwommen, man sieht bloss die Markstrahlen und stellenweise Harz- (schwarz) Flecken. (Obj. 8 x ocular 7). — Abb. 2. kép. Várpalotai lignit; keresztmetszet. Két késői pászta között egy (sötétebb színű) korai pászta. A bélsugarak helyzetéből következtetni lehet az évgyűrű részletek tangenciális eltolódására. (8x20. oc.) — Lignit von Várpalota; *Taxodioxylon sequoianum*: Querschnitt, Zwischen zwei Spätholz-Streifen eine dunklerer Frühholz-Streifen. Aus der Lage der Markstrahlen kann man auf die tangentielle Verschiebung der Jahresringteile schliessen (8x20). — Abb. 3. kép. Várpalotai lignit; keresztmetszet. Erősen gyűrűt évgyűrűrészek, helyenkénti teljes elszenesedéssel (8x7 oc.). — Lignit von Várpalota; *Taxodioxylon sequoianum*; Querschnitt. Stark gedrückte Jahresringteile, an manchen Stellen verkohlt (8x7). — Abb. 4. kép. Várpalotai lignit; sugárirányú hosszmetszet. A korai pászta bélsugár-részlete; a keresztződési mező taxodiodoid gödörkézettsége (30x8 oc.). — Lignit von Várpalota. *Taxodioxylon sequoianum*: radialer Längsschnitt. Markstrahlen-Teil des Frühholzes, das Kreuzungsfeld mit taxodioder Tüpfelung (30x8).

Tafel XLVI. tábla. Abb. 5. kép. Várpalotai lignit; *Taxodioxylon sequoianum*: keresztmetszet. Az évgyűrű késői pásztlájának tracheidái sugárirányban helyezkednek el, erősen vastag falúak, szűküregűek, lapítottak; a korai pászta elemei teljesen összenyomódtak s hullámos rétegeket alkotnak, helyenként gyantatartó sejteket (fekete foltokat) figyelhetünk meg (16x8 oc.). — Lignit von Várpalota; *Taxodioxylon sequoianum*: Querschnitt. Die Tracheiden im Spätholz des Jahresrings zeigen eine radiale Anordnung, mit stark verdickt Wand und schmalem Lumen; sie sind abgeflacht. Die Elemente des Frühholzes sind gänzlich zusammengedrückt und bilden eine Wellenschichte. Stellenweise können wir Zellen mit Harz- (schwarze) Flecken beobachten (16x8). — Abb. 6. kép. Várpalotai lignit; keresztmetszet. Az évgyűrű korai pásztlája a szenesedés következtében

egynemű masszává olvad, a késői pászta vastag falu tracheidái közül némelyek, soronként az elszenesedés nyomait mutatják (16x8 oc.) — Lignit von Várpalota; *Taxodioxyton sequoianum*: Querschnitt. Das Frühholz des Jahresringes ist verkohlt und bildet dadurch eine einheitliche Masse; einige dickwandige Tracheiden des Spätholzes zeigen reihenweise Spuren der Verkohlungs (16x8).

Tafel XLVII, tábla. Abb. 7. kép. Várpalotai lignit; Taxodioxyton sequoianum: keresztmetszet. A világos színű rétegek a késői pászta vastagfalú elemeit tartalmazzák. A sötétebb színű rétegek az évgyűrű, elmosódott szerkezetű, korai pásztlái, dús gyantatartalommal (a fekete foltok a gyantatartó hosszparenchymasejtek km.-i képei). (16x8 oc.) — Lignit von Várpalota; *Taxodioxyton sequoianum*; Querschnitt. Die hellen Schichten enthalten die dickwandigen Elemente des Spätholzes. Die dunkleren Schichten zeigen die verschwommene Struktur des Frühholzes der Jahresringe mit bedeutendem Harzgehalt. Die schwarzen Flecken zeigen den Querschnitt der Harz enthaltenden Längsparenchymzellen (16x8). — Abb. 8. kép. Várpalotai lignit; keresztmetszet. A késői pászta szövettanilag jól jellemezhető rétegei között, a szövettani strukturát nélkülöző, teljesen elszenesedett részletek láthatók (16x8 oc.). — Lignit von Várpalota; *Taxodioxyton sequoianum*; Querschnitt. Zwischen der anatomisch gut definierbaren Struktur des Spätholzes sehen wir verkohlte Teile, ohne jede anatomische Struktur (16x8). — Abb. 9. kép. Várpalotai lignit; keresztmetszet. Növényiszövettanilag alig jellemezhető évgyűrű-részletek. Mind a korai, mind a késői pászta elemei majdnem egynemű masszává olvadtak össze. Csak a bélsugarak nyomai adnak némi tájékozódást (16x8 oc.). — Lignit von Várpalota; *Taxodioxyton sequoianum*; Querschnitt. Anatomisch kaum definierbare Jahresringteile. Die Elemente des Frühholzes und Spätholzes sind zu einer fast einheitlichen Masse verschmolzen. Bloss Spuren von Markstrahlen gewähren uns einige Orientierung (16x8). — Abb. 10. kép. Várpalotai lignit; érintő-irányú hosszmetszet az évgyűrű késői pásztlájából. A rosttracheidák érintőirányú falain a veremk hasíték-szerű pórusai látszanak. A tracheidák között pedig a különböző (2—18 sejt) magas, egy sejt széles bélsugárvázak figyelhetők meg. (16x8. oc.) — Lignit von Várpalota; *Taxodioxyton sequoianum*: Tangentialer Längsschnitt aus dem Spätholz der Jahresringe. Auf den tangentialen Wänden der Fasertracheiden sieht man die spaltförmigen Poren der Hoftüpfel. Zwischen den Tracheiden können wir die verschieden (2—18 Zellen) hohen und eine Zelle breiten Markstrahl-skelette beobachten (16x8).

Tafel XLVIII. tábla. Abb. 11. kép. Várpalotai lignit; Taxodioxyton sequoianum: érintőirányú hosszmetszet, gyantatartalmú hosszparenchymával. A hosszparenchymasejtek haránt falai simák, nem gödörkésék. A gyantaanyag kisebb nagyobb gömbök alakjában maradt meg. (16x8 oc.) — Lignit von Várpalota; *Taxodioxyton sequoianum*. Tan-

gentialer Längsschnitt mit Harz enthaltendem Längsparenchym. Die Querwände des Längsparenchyms sind glatt, also nicht getüpfelt. Der Harzinhalt bleibt in kleineren oder grösseren Tropfen (16x8). — Abb. 12. kép. Várpalotai lignit; sugárirányú hosszmetset. A kép világosabb részén látható az évgyűrű késői pásztlája, amelynek nagyrészt rosttracheidák alkotják; ezek falán az összenyomott vermek pórusai hasítékszerűek. A tracheidákat két bélsugár szeli át (16x8 oc.). — Lignit von Várpalota: *Taxodioxydon sequoianum*. Radialer Längsschnitt. Im helleren Teil des Bildes sieht man das Spätholz der Jahresringe; dieses besteht grösstenteils aus Fasertracheiden, in denen die Poren der zusammengedrückten Hoflüpfel spaltförmig sind. Die Tracheiden werden von zwei Markstrahlen durchkreuzt (16x8). — Abb. 13. kép. *Sequoia sempervirens*. Recens anyagból érintő irányú hosszmetset. A hossztracheidák érintő irányú fala verem nélküli, a sugárirányú falon a vermek átmetszelben látszanak. A bélsugárvázak általában egysejtszerűek. A kép közepén egyetlen gyantatartalmú hosszparenchyma látszik, amelynek harántfalai simák, gödörkementesek (16x8 oc.) — *Sequoia sempervirens*. Tangentialer Längsschnitt aus rezentem Material. Die Tangentialwand der Längstracheiden ist ohne Tüpfel, an der Radialwand sieht man den Durchschnitt der Hoflüpfel. Die Markstrahlskelette sind im allgemeinen eine Zelle breit. In der Mitte des Bildes liegt ein einziges Harzparenchym mit glatten tüpfellosen Querwänden (16x8). — Abb. 14. kép. *Sequoia sempervirens*. Recens anyagból sugárirányú hosszmetset. A hossztracheidák egyenként, illetve párosan álló vermes vastagodásokkal. Hat sejt magas bélsugár szeli át a tracheidákat. A korai pászta bélsugárrészletében jól látszik a kereszteződési mezők jellegzetes gödörkézettsége (16x8 oc.). — *Sequoia sempervirens*. Radialschnitt aus rezentem Material. Längstracheiden mit einzeln, bzw. paarweise stehenden Hoflüpfeln. Ein 6 Zellen hoher Markstrahl durchkreuzt die Tracheiden. In dem Anteil des Markstrahls des Frühholzes ist die charakteristische Anordnung der Kreuzungsfeld-Tüpfelung gut zu sehen (16x8 oc.).

Tafel XLIX. tábla. Abb. 15. kép. *Sequoia sempervirens*. Recens anyagból keresztmetset. Két évgyűrűnek egy-egy részlete. Az évgyűrű határtól felfelé az előző év korai pásztláját képviselő, tágüregű tracheidák látszanak, lefelé pedig a következő év késői pásztláját alkotó (vastagfalú) rosttracheidák. A tracheidák között összesen 3 egysejt széles bélsugár is van (16x8 oc.). — *Sequoia sempervirens*. Querschnitt aus rezentem Material. Ein Abschnitt aus 2 Jahresringen. Ober dem Jahresring sind die Frühzone des vorhergehenden Jahres vertretenden Tracheiden mit weitem Lumen zu sehen, unter ihm aber die (dickwandigen) Fasertracheiden, welche die Spätzone des folgenden Jahres bilden. Zwischen den Tracheiden liegen insgesamt 3 Markstrahlen, welche je eine Zelle breit sind (16x8 oc.). — Abb. 16. kép. *Sequoia sempervirens*. Recens anyagból keresztmetset. Egy teljes évgyűrű átnézeti képe a korai pászta vékonyfalú, tágüregű és a ké-

sői pászta vastagfalú, szűküregű tracheidáival. Elszórtan a gyantatartó sejtek (hosszparenchyma) és az egysejtszéles bélsugarak lát-
szanak (3x8 oc.) — *Sequoia sempervirens*. Querschnitt aus rezentem
Material. Übersichtsbild eines ganzen Jahresringes mit den dünn-
wandigen (weites Lumen) Tracheiden der Frühzone und den dick-
wandigen (enges Lumen) Tracheiden der Spätzone. Verstreut sind
harzhältige Zellen (Längsparenchym) und Markstrahlen von der Breite
einer Zelle zu sehen (3x8 oc.). — Abb. 17. kép. *Sequoia sempervi-
rens*. Recens anyagból sugárirányú hosszmetset. Két teljes évgyűrű
korai és késői pásztaival, gyantatartalmú hosszparenchymával és bél-
sugarakkal (3x8 oc.). — *Sequoia sempervirens*. Radialer Längsschnitt
aus rezentem Material, Zwei vollständige Jahresringe mit ihren Früh-
und Spätzonen, harzhältigen Längsparenchymen und Markstrahlen
(3x8 oc.).

**Rotarides Mihály: Pleisztocén puhatestűek meghatározásának
módszerei. — Die Methode des Bestimmens pleistozäner Mollusken.**

Tafel I. tábla. Abb. 1. kép. *Succinea putris* L. Nagykőrös, foss., 2.5x. —
Abb. 2—3. kép. *Succinea pfeifferi* R o s s m., Hódmezővásárhely, foss.,
2.2x. — Abb. 4. kép. *Succinea oblonga* D r a p., Szeged-Öthalom,
foss. 5x. — Abb. 5. kép. *Cochlicopa lubrica* M ü l l., Szeged-Öthalom,
foss., 7x. — Abb. 6—7. kép. *Abida frumentum* D r a p., Tihany, re-
cens, 7x. — Abb. 8—9. kép. *Columella edentula columella* G. v.
M a r t., Nagykőrös, foss., 15x. — Abb. 10—11. kép. *Vertigo anti-
vertigo* D r a p. — 10. Beregszász, recens, 10x. — 11. Szeged-Király-
halom, foss., 10x. — Abb. 12. kép. *Vertigo pygmaea* D r a p., Buda-
pest, recens, 10x. — Abb. 13—14. kép. *Vertigo substriata* J e f f r. —
13. Szeged-Királyhalom, foss., 13x. — 14. Gyertyánliget, recens, 13x. —
Abb. 15—16. kép. *Vertigo angustior* J e f f r. — 15. Nagyszeben, re-
cens, 13x. — 16. Szeged-Királyhalom, foss., 13x. — Abb. 17. kép.
Pupilla muscorum L., Szeged-Öthalom, foss., 12x. — Abb. 18. kép.
Pupilla sterri v. V o i t h, Szeged-Öthalom, foss., 10x. — Abb. 19.
kép. *Pupilla bigranata* R o s s m., Trencsén, recens, 10x. — Abb. 20.
kép. *Pupilla triplicata* S t u d., Tordai hasadék, recens, 10x. — Abb.
21—22. kép. *Truncatellina cylindrica* F é r., Szeged-Királyhalom, re-
cens, 10.1x. — Abb. 21. kép. (alul jobbra, unten rechts!) *Truncatelli-
na claustralis* G r e d l., Bolzano, recens, 10.6x.

Tafel II. tábla. Abb. 1—2. kép. *Orcula dolium* D r a p., Újverbász, foss.,
7x. — Abb. 3. kép. *Orcula doliolum* B r u g., Nagytalmács, recens,
7x. — Abb. 4—5. kép. *Mastus reversalis* B i e l z. — 4. Királykő
(Riu völgy Zernestnél, Riu-Tal bei Zernest), recens, 3x. — 5. Szeged-
Öthalom, foss. 3x. — Abb. 6., 9. kép. *Vallonia tenuilabris* A. B r.,
Szeged-Királyhalom, foss., 12x. — Abb. 7., 10. kép. *Vallonia pul-
chella* M ü l l. — 8. Szeged-Öthalom, foss., 12x. — 9. Ógyalla, re-
cens, 12x. — Abb. 8., 11. kép. *Vallonia costata* M ü l l. — 10. Sze-
ged-Királyhalom, foss., 12x. — 11. Szeged-Öthalom, foss., 12x. —

Abb. 12. kép. *Zebrina detrita* Müll. fehér változata, weisse Varietät. Tihany, recens, 2x. — Abb. 13—15. kép. *Ena montana* Drap. — 13. Újverbász, foss., 3.5x. — 14. Kőszeg, recens, 3.5x. — 15. Recens példány felületi strukturája a második kanyarulatán, 17x. Skulptur der zweiten Windung, 17x.

Tafel III. tábla. Abb. 1—4. kép. *Jaminia tridens* Müll. — 1—2. f. *elongata* West. erl., Szeged-Óthalom, foss., 2.7x. — 3. tömzsi alak, ein gedrungens Ex. (f. *typica*), Szeged-Óthalom, foss., 2.7x. — 4. ugyanott, recens, ebendort, rezentes Ex. 2.7x. — Abb. 5. kép. *Laciniaria plicata* Drap. A szájadék lemezei és a clausilium (héjzár) a szájadék columella-felőli részének eltávolítása után. Felül jobbra a felső lemez, alatta az alsó lemez, balról a holdredő, a két utóbbi között pedig a clausilium látható. Recens példány, 13x. — Die Lamellen und das Clausilium nach der Entfernung eines Teiles der Mündung. Oben rechts sehen wir die Oberlamelle, unten die Unterlamelle. Links ist die Mondfalte, zwischen dieser und der Unterlamelle ist das Clausilium sichtbar. Rezentes Ex., 13x. — Abb. 6—7. kép. *Cochlodina laminata* Mont. — 6: Zenta, foss., 4x. — 7. Aranyosfő, rezentes Ex, 4x. — Abb. 8—9. kép. *Clausilia dubia* Drap., Szeged-Óthalom, foss., 5x. — Abb. 10—11. kép. *Vestia turgida* Rossm. — 10. Szeged-Óthalom, foss., 5x. — 11. Hoverla, recens, 5x. — Abb. 12. kép. *Clausilia dubia transsylvanica* Kim. szájadék, Mündung. Békási szoros, recens 16x — Abb. 13. kép. *Laciniaria plicata* Drap., recens példány szájadéka, 8x. Mündung eines rezentes Exemplars, 8x. — Abb. 14. kép. *Laciniaria biplicata* Mont., recens példány szájadéka, 8x. Mündung eines rezentes Exemplars. 8x.

Tafel IV. tábla. Abb. 1—3. kép. *Goniodiscus ruderatus* Stud. — 1—2. Szeged-Óthalom. foss., 8x. — 3. Recens példány (Cód) oldalról nézve, 6x. Rezentes Ex. von der Seite. — Abb. 4. kép. *Goniodiscus rotundatus* Müll. oldalról, Börzsönyi hegység, recens, 6x. — Abb. 5—6. kép. *Punctum pygmaeum* Drap., Budapest, 9x. — Abb. 7. kép. *Zonitoides Hammonis* Ström, Szeged-Óthalom, foss., 5.5x. (Lásd a 21. képet is! Siehe noch Abb. 21!) — Abb. 8—9. kép. *Retinella nitens* Mich., Kolozsvár, recens, 3x. — Abb. 10—11. kép. *Retinella pura* Ald., Felsőtárkány, recens, 5x. — Abb. 12—13. kép. *Vitrea crystallina* Müll., Szeged-Királyhalom, foss., 5x. — Abb. 14—15. kép. *Vitrea opinata* Cless., Szeged, hordalékból és Budapest, 6x. — Abb. 16—18. kép. *Euconulus trochiformis* Mont., Budapest, 6x. — Abb. 19—20. kép. *Zonitoides nitidus* Müll., Szentmihálytelek, foss., 6x. — Abb. 21. kép. *Zonitoides Hammonis* Ström, Szeged-Óthalom, foss., 13.3x. (Lásd a 7. képet is! Siehe noch Abb. 7!)

Tafel V. tábla. Abb. 1—3. kép. *Eulota fruticum* Müll., Szeged-Óthalom, foss., 2x. — Abb. 4—6. kép. *Arianta arbustorum* L., Szeged-Óthalom, foss., 2x. — Abb. 7—9. kép. *Helicella hungarica* Soós et H. Wagn., Dorozsma, subfoss., futóhomokról, 3x. (L. még a 13. képet is!) Subfossil aus Flugsandgebiet. (Siehe noch Abb. 13!) — Abb. 10. kép. *He-*

licella aff. *instabilis* R o s s m., Hódmezővásárhely, foss., 3.5x. — Abb. 11. kép. *Helicella instabilis cereoflava* M. Bielz, Szászsebes, recens, 3. 5x. — Abb. 12. kép. *Fruticicola striolata* C. Pfr., Szeged-Öthalom, foss., 5x. (Lásd a VI. táblán a 9—11. képet is! Siehe noch Abb. 9—11. auf Tafel VI!) — Abb. 13. kép. *Helicella hungarica* S o ó s et H. W a g n., Dorozsma, subfoss., futóhomokról, 5x. (Lásd még a 7—9. képet is!) Subfossil aus Flugsandgebiet. (Siehe noch Abb. 7—9.!)

Tafel VI. tábla. Abb. 1—3. kép. *Fruticicola hispida terrena* C l e s s., Újverbász, foss., 5.5x. (Lásd még a 20—21. képet is! Siehe noch Abb. 20—21!) — Abb. 4—6. kép. *Perforatella bidens* C h e m n. Újverbász, foss., 4x. — Abb. 7—8. kép. *Euomphalia strigella* D r a p., Keresztényhavas, recens, 2.4x. — Abb. 9—11. kép. *Fruticicola striolata* C. Pfr., Folkestone, recens, 2x. (Lásd még az V. táblán a 12. képet is! Siehe noch Abb. 12, auf Tafel V.!) — Abb. 12—14. kép. *Monacha rubiginosa* A. S c h m., Budapest, recens, 2. 5x. — Abb. 15—17. kép. *Monacha transsylvanica* W e s t e r l., Erdély, recens, 2. 5x. — Abb. 18—19. kép. *Fruticicola hispida nebulata* M e n k e, Szeged-Öthalom, foss., 4. 2x. — Abb. 20—21. kép. *Fruticicola hispida terrena* C l e s s., Szeged-Öthalom, foss., 4. 2x. (Lásd még az I—3. képet is! Siehe noch Abb. 1—3!) — Abb. 22. kép. *Capaea vindobonensis* C. Pfr., Puztlapeszér, recens, törpe példány futóhomokról, 2. 6x. Zwergform aus Flugsand-Gebiet, 6x.

Tafel VII. tábla. Abb. 1. kép. *Limnaea stagnalis* L., Tihany, recens, 1. 2x. — Abb. 2. kép. *Stagnicola palustris* M ü l l., Hódmezővásárhely, foss., 2x. (Lásd még a 6—10. képet is! Siehe noch Abb. 6—10!) — Abb. 3. kép. *Stagnicola palustris* M ü l l., var. *corvus* G m e l., Kisbalaton, recens, 1. 8x. (Lásd az 5. képet is! Siehe noch Abb. 5.!) — Abb. 4. kép. *Limnaea stagnalis* L. utolsó kanyarulatának rácsos-veretes felülete, recens példány Szegedről, 4x. — Skulptur der letzten Windung 4x. — Abb. 5. kép. *Stagnicola palustris* M ü l l., var. *corvus* G m e l. utolsóelőtti kanyarulatának veretes felülete. A 3. képen feltüntetett példány részlete, 5x. Skulptur der vorletzten Windung 5x. — Abb. 6—10. kép. *Stagnicola palustris* M ü l l., különböző változatai Hódmezővásárhelyről, foss.. — 6. Megközelítőleg tipusos alak, de kicsiny, felső kanyarulatái lassan növekedtek. — 7. A *Clessiniana* H a z a y változattal rokon. — 8. *diluviana* A n d r e a e. — 9. Valószínűleg a 6. képen feltüntetett alak fiatalja. — 10. A *fusca* C. Pfr. változattal rokon, a hazai löszök alsó szintjében gyakori; valamennyire a *Galba truncatulara* emlekezet, de attól jól megkülönböztethető. — A 6—10. kép kétszeres nagyítás. — Abb. 6—10. Verschiedene Formen von *Stagnicola palustris* M ü l l. aus der Umgebung von Hódmezővásárhely. — 6. Eine annähernd typische, aber kleine Form. Die obersten Windungen nehmen langsam zu. — 7. Verwandt mit der Form *clessiniana* H a z a y. — 8. *diluviana* A n d r e a e. — 9. Wahrscheinlich ein junges Exemplar der in Abb. 6. abgebildeten Form. — 10. Verwandt mit der Form *fusca* Pfr., im unteren Niveau der ungarischen Löss

häufig; erinnert an *Galba truncatula*, ist jedoch von dieser gut zu unterscheiden. — Abb 6—10. zweifach vergrößert. — Abb. 11. kép. *Stagnicola palustris* Müll., a 10 képen feltüntetett példány négyszeresen nagyítottva. Figyelemreméltó a kanyarulatok ritkásan elhelyezkedő finom vonalkázása. — Das in Abb. 10. dargestellte Ex. 4. fach vergrößert. Bemerkenswert ist, die feine Strichelung der obersten Windungen.

Tafel VIII. tábla. Abb. 1. kép. *Carychium minimum* Müll., Budapest, 24x. — Abb. 2. kép. *Radix ovata* Drap., Budapest, recens, 1. 7x. — Abb. 3. kép. *Radix peregra* Müll., Nagybánya, recens 4x. — Abb. 4—5 kép. *Galba truncatula* Müll., Szeged-Királyhalom, foss., 4x. — Az 5. képen feltüntetett alak a f. *elongata* Cless. — Abb. 5. f. *elongata* Cless. — Abb. 6. kép. *Physa fontinalis* L., Budapest, recens, 4x. Abb. 7. kép. *Aplexa hypnorum* L., Budamér, recens, 4x. — Abb. 8—9. kép. *Planorbis corneus* L., Holt Tisza Tóserdőnél, 2x. Abb. 10—11. kép. *Tropidiscus planorbis* L., Tihany, a Diósi rétekről, vakondtúrásból, subfoss., 2x. — Subfossil aus einem Maulwurfshaufen auf der Halbinsel von Tihany, 2 fach. — Abb. 12. kép. *Spiralina vortex* L., Miskolc, recens, 3x. — Abb. 13—14. kép. *Spiralina vorticulus* Troscsh., Budapest, recens, 3x. — Abb. 15. kép. *Spiralina vortex* L., oldalról nézve. Von der Seite. — Abb. 16. kép. *Anisus septemgyratus* Bielz oldalról nézve. Von der Seite. — Abb. 17—18. kép. *Anisus septemgyratus* Bielz., Szeged-Királyhalom, foss., 7x. — Abb. 19—20. kép. *Anisus spirorbis* L., Szeged, foss., 7x.

Tafel IX. tábla. Abb. 1—2. kép. *Gyraulus albus* Müll., Cinkota, recens, 5x. (Lásd az 5. képet is! Siehe noch Abb. 5.!) — Abb. 3—4 kép. *Gyraulus laevis* Ald., Budapest, recens, 6x. — Abb. 5. kép. *Gyraulus albus* Müll. finom, rácsos felületi strukturája, 18x. — Szekulptur 18. fach. — Abb. 6—7. kép. *Bathymphalus contortus* L., Nagykőrös, foss., 6x. — Abb. 8—9. kép. *Segmentina nitida* Müll., Szeged-Királyhalom, foss., 6x. — Abb. 10—11. kép. *Armiger crista* L., Algyő, recens, 14x. — Abb. 12. kép. *Lithoglyphus naticoides* C. Pfr., Tihany, recens, 7x. — Abb. 13. kép. *Bithynia leachi* Shepp., Újverbász. foss., 5. 7x. — Abb. 14. kép. *Bithynia tentaculata* L., Újverbász, foss., 5. 7x. — Abb. 15—16. kép. *Bithynia leachi* Shepp. operkuluma. Egy ritkán és egy sűrűn gyűrűs példány, Szeged, Rókusi téglagyár. foss. 10x. — Zwei Operkeln mit verschieden dichten Anwachsringen, 10. fach.

Tafel X. tábla. Abb. 1—2. kép. *Viviparus hungaricus* Hazay, Hódmezővásárhely, foss., 1. 2x. Egy jobb megtarlású szalagos és egy mart (korrodált) példány. — Ein gut erhaltenes, sowie korrodiertes Exemplar. — Abb. 3. kép. *Valvata piscinalis* Müll., Cinkota, recens, 10x. — 4—5. *Valvata pulchella* Stud., Nagykőrös, foss., 10x. — Abb. 8—9. kép. *Theodoxus prevostianus* C. Pfr., Püspöktúrdő. foss., 7x. — Abb. 9. kép. jobbra, rechts. *Pisidium cinereum* Ald., elülről tekintve, Szokolya, recens, 13x. — Abb. 10. kép. *Pisidium cinereum* Ald., bal

teknője, Szokolya, recens, 10x. — Abb. 12—13 kép. *Pisidium obtusale* C. Pfr., Mezőberény, furásból, folyami lerakásból, 2 drb. bal teknő, 10x. — Linke Schalenhälfte aus einer Bohrprobe einer Flussablagerung. 10 fach.

Zólyomi Bálint: A fosszilis tőzegtelepek vizsgálata és a modern lápkutatás. — Die Untersuchung der fossilen Torflagern und die moderne Moorforschung.

Tafel LX. tábla. Abb. 1. kép. A Kukojszás a Veres-patak vízmosása felől nézve. A letarolt rész mögött a láp szegélyzónájának erdei fenyvese, a háttérben a Nagy-Csomád kráterpereme látszik. — Das Hochmoor Kukojszás vom Wasserriss des Veres-patak aus gesehen. Hinter dem abgeholzten Teil ist der Kiefernwald der Randzone und im Hintergrund der Kraterrand des Nagy-Csomád sichtbar. — Abb. 2. kép. Elhaló gyapjúsásos erdei fenyves. — Absterbender Wollgras-Kiefernwald.

Tafel LXI tábla. Abb. 3. kép. Láptó (I) a Kukojszás növekedési zónájában. — Eine Blänke (i) in der Wachstumszone des Hochmoores Kukojszás. — Abb. 4. kép. A Kukojszás regenerációs komplexe. Zsombékok és semlyékek váltakoznak egymással. — Regenerationskomplex des Hochmoores Kukojszás. Bulten und Schlenken wechseln miteinander ab.

(A szerző eredeti felvételei. — Original-Aufnahmen des Verfassers.)